

Zarządzanie kryzysowe w czasie powodzi - do poprawy

31.8.2026 - | Najwyższa Izba Kontroli

Powódź z września 2024 r., która dotknęła województwa dolnośląskie i opolskie, przyniosła straty liczone w miliardach złotych. Zniszczeniu lub uszkodzeniu uległy elementy infrastruktury publicznej i dobytek mieszkańców. Administracji zarzucano brak wystarczająco szybkiej i sprawnej reakcji na zagrożenie. W konsekwencji NIK zdecydowała o przeprowadzeniu kontroli doraźnej oceniającej prawidłowość i skuteczność działań podmiotów publicznych w tym obszarze. Wyniki są spójne z wcześniejszymi ustaleniami NIK dotyczącymi zarządzania kryzysowego i potwierdzają systemowy charakter nieprawidłowości.

Kontrola dotyczyła lat 2024-2025 i objęła podmioty odgrywające kluczową rolę w sytuacji kryzysowej na wszystkich szczeblach zarządzania - centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Przeprowadzono ją w:

Każda z ww. jednostek podejmowała działania związane z identyfikacją oraz reakcją na zagrożenia powodziowe, jednak **NIK stwierdziła nieprawidłowości na każdym szczeblu zarządzania sytuacją kryzysową**. Dotyczyły one w szczególności zaniechania niektórych działań związanych z możliwością wystąpienia powodzi w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. lub ich nieprawidłową realizacją. W wielu przypadkach nie zapewniono również właściwych ram formalno-prawnych i organizacyjnych do zarządzania sytuacją kryzysową. **Skontrolowane podmioty natomiast prawidłowo udzielały pomocy poszkodowanym powodzią, związanej z pozyskiwaniem na ten cel środków finansowych.**

Zbadano także działalność jednostek organizacyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie: Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej (KZGW) w Warszawie, Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) we Wrocławiu oraz Zarządu Zlewni w Nysie. Również tam NIK stwierdziła zaniechania.

Rządowe Centrum Bezpieczeństwa między 11 a 15 września 2024 r. wysyłało alerty tej samej treści na obszarze 11 województw, nie różnicując zagrożenia i nie uwzględniając szybko pogarszającej się sytuacji w powiatach kłodzkim i nyskim.

NIK ustaliła, że **Wojewoda Dolnośląska** nie zapewniła odpowiedniego i adekwatnego poziomu zarządzania kryzysowego. Pomimo ustawowego obowiązku nie zaktualizował Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego, a w czasie powodzi, pomimo bieżących komunikatów meteorologicznych i hydrologicznych w województwie, nie ogłosił alarmu i pogotowia przeciwpowodziowego na zagrożonych obszarach. Nie przekazał też dyrektorowi RCB informacji o przerwaniu zapory w Stroniu Śląskim - **w konsekwencji informacja o nadchodzącym zagrożeniu nie dotarła do mieszkańców.**

Ustalono natomiast, że Wojewoda Dolnośląski pozyskiwał środki finansowe z rezerw celowych na przeciwdziałanie i usuwanie skutków powodzi. W 2024 r. na ten cel wydatkowano ponad 610 mln zł, a w pierwszej połowie roku 2025 124,5 mln zł.

Urząd Wojewódzki w Opolu aktywnie monitorował sytuację meteorologiczną i hydrologiczną poprzedzającą wystąpienie powodzi z września 2024 r. Miał też odpowiednią obsadę kadrową i

właściwą infrastrukturę. Wojewoda Opolska posiadała aktualne informacje o stanie technicznym infrastruktury hydrotechnicznej, możliwościach zabezpieczenia przeciwpowodziowego, a także wiedzę dotyczącą przygotowania zaplecza logistycznego oraz dostępności i charakteru miejsc do ewakuacji ludności z terenów zagrożonych lub dotkniętych powodzią.

W trakcie powodzi sprawnie występowano o wsparcie, zarówno do Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych, Sił Zbrojnych RP, jednostek samorządu terytorialnego, jak i innych podmiotów. Prawidłowo i rzetelnie pozyskiwano środki na walkę z powodzią i usuwanie jej skutków, w szczególności na wsparcie poszkodowanych. Podczas powodzi **województwo nie ogłosiło jednak stanu pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego, pomimo przekroczenia stanów ostrzegawczych i alarmowych poziomu wód**. W Urzędzie nie zainicjowano wysyłki alertów RCB, mimo uzyskania kolejnych informacji o zwiększeniu zrzutów wody ze zbiornika Nysa.

W obu skontrolowanych starostwach **nie organizowano i nie przeprowadzano ćwiczeń, szkoleń i treningów z zarządzania kryzysowego**, w tym działań przeciwpowodziowych i ewakuacji ludności.

W **Starostwie Powiatowym w Kłodzku** nie zapewniono wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, choć był to obowiązek wynikający z ustawy o samorządzie powiatowym. Brak w pełni rzetelnego utrzymania i funkcjonowania Lokalnego Systemu Ośłony Przeciwpowodziowej (LSOP) spowodował przedwczesne wyłączenie w czasie powodzi stacji pomiarowych w Żelaźnie, Stroniu Śląskim i Łądku Zdroju. Nie przywrócono też funkcjonowania stacji pomiarowej w Stroniu Śląskim, choć starostwo wiedziało o awarii urządzenia od 28 czerwca 2024 r. Nie zgłoszono do RCB potrzeby ogłoszenia alertu o przerwaniu zapory w Stroniu Śląskim. Jednak Starostwo w odpowiednim czasie zapewniło mobilizację zespołu zarządzania kryzysowego, wprowadzenie 24-godzinnych dyżurów, a następnie ogłoszenie zarówno pogotowia, jak i alarmu przeciwpowodziowego na obszarze powiatu.

Starostwo Powiatowe w Nysie nie posiadało w czasie powodzi aktualnego Powiatowego Planu Zarządzania Kryzysowego (PPZK), w tym planu ewakuacji ludności, zwierząt i mienia. Niezależnie od powyższego NIK wskazała, że w czasie powodzi **oba objęte kontrolą Starostwa posiadały odpowiednie struktury organizacyjne do zarządzania sytuacją kryzysową i podejmowały działania w celu przeciwdziałania skutkom powodzi**.

W Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie (PGW WP) przygotowywano się do działania w okresie zagrożenia powodziowego i powodzi w 2024 r., w tym do odpowiedniego przekazywania informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego. Nieprawidłowości stwierdzono natomiast w **Krajowym Zarządzie Gospodarki Wodnej (KZGW), Regionalnym Zarządzie Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (RZGW) oraz Zarządzie Zlewni w Nysie**. Obejmowały one m.in. zaniechania działań, co ograniczało efektywność współuczestniczenia w ochronie ludności przed powodzią.

W okresie powodzi w 2024 r. nie zapewniono skutecznych metod łączności z obsługą zbiorników na wypadek braku działania telefonów stacjonarnych i komórkowych oraz internetu. Łączność radiowa DMR, która miała zapewnić komunikację w nadzwyczajnych sytuacjach nie działała na zbiornikach Zlewni w Nysie, w tym zbiorniku Stronie Śląskie, co opóźniało przekazywanie informacji o tamtejszej sytuacji.

RZGW nie zareagował odpowiednio na pojawiające się 14 września 2024 r. informacje o trudnej sytuacji na zbiorniku Stronie Śląskie, a jego działania ograniczyły się do komunikatów w mediach społecznościowych i przekazania informacji do Starostwa Powiatowego w Kłodzku.

Po powodzi z września 2024 r. w istotny sposób zmienił się stan prawny związany z wykonywaniem zadań w sytuacjach zagrożenia. 1 stycznia 2025 r. weszła w życie ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej, co wypełniło lukę prawną, na istnienie której NIK zwracała już wcześniej uwagę, m.in. w informacji o wynikach kontroli „Zapewnienie obywatelom miejsc schronienia w budowlach ochronnych na wypadek wystąpienia zagrożenia” z lutego 2024 r. **Wskazano w niej, że w Polsce nie funkcjonuje system obrony cywilnej, ze względu na brak jakichkolwiek podstaw prawnych do realizacji zadań obrony cywilnej.**

Z kolei 29 maja 2026 r. uchwalono ustawę o zmianie ustawy o zarządzaniu kryzysowym oraz niektórych innych ustaw, która wprowadziła fundamentalną zmianę w planowaniu działań na wypadek sytuacji kryzysowych, obejmującą zastąpienie jednego planu zarządzania kryzysowego, dwoma: planem zarządzania ryzykiem oraz planem reagowania kryzysowego.

Nowe przepisy mają umożliwić poprawę warunków działania podmiotów publicznych biorących udział w zarządzaniu kryzysowym. Zawierają wiele rozwiązań, które w przyszłości powinny wyeliminować błędy systemowe powielane przez lata i cyklicznie komunikowane przez NIK.

Ponieważ mimo upływu wielu miesięcy, proces odbudowy infrastruktury po powodzi w 2024 roku nadal trwa, NIK rozpoczyna obecnie kontrolę regionalną, poświęconą odbudowie infrastruktury i inwestycjom przeciwpowodziowym w województwach dolnośląskim i opolskim.

Dodatkowe materiały: Reakcja na kryzys w gminach

<https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/zarzadzanie-kryzysowe-w-czasie-powodzi-do-poprawy.html>